

Asia: VN/34680/2022

Lausuntopyyntö Oikeuslaitostyöryhmän alustavista toimenpide-ehdotuksista

Lausunnonantajan lausunto

1. Kommentit alatyöryhmän 1. Rikollisuus ja rikosasioiden käsittely sekä rangaistukset ja niiden täytäntöönpano ehdotuksista

Alaotsikon rikosprosessi palveluna alla on useita hyviä ehdotuksia. Esitutkintakuulustelujen tallentaminen videolle ja näiden tallenteiden nykyistä laajempi hyödyntäminen (4) sekä syyteneuvottelujen käytön lisääminen (5) ovat kannatettavia ehdotuksia. Esitutkinta-aineiston tallentamisen tekniselle alustalle kaikkien asianosaisten käytettäväksi jo esitutkinnan aikana (2) edistäisi asianosaisten mahdollisuuksia vaikuttaa esitutkinnan sisältöön ja laajuuteen, mutta salassa pidettävän aineiston osalta tähän liittyy ongelmia.

Prosessilajin valintaa koskevassa osiossa on esitetty mahdollisuutta laittaa yksinkertainen rikosasia vireille "virtuaalikäräjäoikeudessa", jonka tuomiopiirinä on koko maa. Vaihtoehtona on esitetty kirjallisessa menettelyssä käsiteltävien rikosasioiden keskittämistä yhteen käräjäoikeuteen. Tällaisille uudistuksille on vaikea nähdä perusteita. Rikosoikeudenkäyntien pitkä kesto ei liity yksinkertaisiin rikosasioihin. Yksinkertaiset rikosasiat käsitellään ainakin pääsääntöisesti joutuisasti ja tehokkaasti. Kirjalliseen menettelyyn siirrettyjen rikosasioiden osalta osa vastaajista ei anna suostumusta kirjalliseen menettelyyn. Varsin yleisenä ja suositeltavana tapana käräjäoikeuksissa on, että rikosasian kirjallista menettelyä koskevan tiedoksiannon yhteydessä vastaajalle annetaan tiedoksi asian istuntokäsittelypäivä siltä varalta, että suostumusta ei saada. Mikäli kaikki kirjalliset rikosasiat käsiteltäisiin yhdessä käräjäoikeudessa, juttuja jouduttaisiin siirtämään käräjäoikeudesta toiseen istuntokäsittelyä vaativien juttujen osalta. Kirjalliset rikosasiat käsitellään nykyisin tehokkaasti ja on epätodennäköistä, että keskittämällä saataisiin tältä osin mitään positiivista vaikutusta.

Kirjallisen menettelyn laajentaminen (11) ja poissaolokäsittelyn soveltamisalan laajentaminen (12) ovat kannatettavia ehdotuksia.

Työryhmä esittää sen selvittämistä, voitaisiinko Suomeen säätää täysimittaiselle pääkäsittelylle vaihtoehtoinen lyhytmenettelyä vastaava prosessilaji (13). Ehdotuksen mukaan lyhytmenettelyn

soveltamisala olisi laaja. Ainoastaan syytettyä kuultaisiin hänen niin halutessaan ja kaikki muu näyttö otettaisiin vastaan kirjallisesti. Menettely ei vaatisi asianomistajan suostumusta. Ehdotus vaikuttaa ainakin laajasti sovellettuna liian pitkälle menevältä. Vakavan rikosasian, esimerkiksi tapon yrityksen tai törkeän raiskauksen, asianomistajalla pitää olla oikeus tulla suullisesti kuulluksi, mikäli hän niin haluaa.

Kohdan 16 ehdotus mahdollisuudesta luopua kirjallisten perustelujen laatimisesta, jos pääkäsittelyssä julistettu tuomio jää lainvoimaiseksi, on kannatettava. Pääkäsittelyssä julistetuista tuomioista valitetaan varsin vähän hovioikeuksiin.

Alatyöryhmä esittää, että määräaika hovioikeuteen valittamista varten voitaisiin lyhentää 14 päivään (18). Tältä osin vaikutus rikosasioiden kokonaiskestolle olisi varsin vähäinen. Toisaalta hovioikeuskäsittelyn osalta on tärkeää antaa osapuolille riittävästi aikaa asiallisen ja perustellun valituksen tekemiseen.

Käräjäoikeuksiin tulee enenevässä määrin asianomistajien itsensä nostamia rikosasioita, jotka on nostettu kiusaamistarkoituksessa tai jotka muutoin ovat ilmeisen perusteettomia tai sisällöltään käsittämättömiä. Kverulanttien toiminnalle on tyypillistä, että sama asia yritetään laittaa vireille useita kertoja. Tällaiset kanteet työllistävät käräjäoikeuksia. Tällä hetkellä täysin perusteettomalta vaikuttavaa haastehakemusta ei voi heti hylätä tai jättää tutkimatta, vaan käytännössä kantajalle on mahdollisuus täydentää haastehakemustaan, mikä ei kuitenkaan yleensä johda tilanteen paranemiseen. Tuomioistuimella pitäisi olla paremmat mahdollisuudet jättää tutkimatta sellaiset kanteet, joilla sama asia yritetään saada toistuvasti tuomioistuimen käsiteltäväksi tai jotka eivät tule täydennettynäkään kelpaamaan oikeudenkäynnin pohjaksi.

2. Kommentit alatyöryhmän 2. Siviiliasioiden käsittely, sovittelu ja vaihtoehtoiset riidanratkaisukeinot ehdotuksista

Alatyöryhmä esittää harkittavaksi kirjaamista tai vahvistamista koskevien hakemusasioiden siirtämistä muille viranomaisille (34, 35, 38). Kyseiset asiat, esimerkiksi avioerot ja asiakirjojen kuolettamiset, hoidetaan tällä hetkellä käräjäoikeuksissa tehokkaasti ja nopeasti. Avioerohakemuksen käsitteleminen samassa viranomaisessa, joka käsittelee lapsiin liittyvät kysymykset, tuntuu luontevalta. Asiaryhmien siirtämisellä valtion viranomaiselta toiselle valtion viranomaiselle on tuskin saatavissa erityistä hyötyä.

Prosessin aikatauluttamiseen ja vahvaan prosessinjohtoon liittyvät ehdotukset (39) ovat kannatettavia. Myös tuomarin mahdollisuus tehdä suullinen esitys asian sovinnolliseksi ratkaisemiseksi todistelun vastaanottamisen jälkeen, on kannatettava ehdotus.

Sovittelun edistämiseksi tehdyt ehdotukset (46-48) ovat kannatettavia. Erityisesti huoltoriitojen osalta pakollinen sovittelumenettely joko tuomioistuimessa tai sen ulkopuolella ennen oikeudenkäyntiä on hyvä ajatus. Käräjäoikeuden käsityksen mukaan on hyvin vähän sellaisia asioita, jotka eivät soveltuisi sovitteluun. Tuomioistuimissa on vireillä lasten huoltoon, asumiseen, tapaamisoikeuteen ja elatusapuun liittyviä nk. patologisia riitoja, joissa tuomioistuimen antaman ratkaisun jälkeen laitetaan uudelleen vireille samaa asiaa koskeva hakemus. Rajoitettu oikeus uusintakäsittelylle on harkinnan arvoinen asia.

Edellä rikosasioiden osalta kerrottu kverulanttien nostamista rikosasioista pätee myös riita-asioihin.

3. Kommentit alatyöryhmän 3. Hallinto-oikeudelliset asiat ja erityistuomioistuinasiat ehdotuksista

-

4. Kommentit alatyöryhmän 4. Oikeudellinen neuvonta ja avustaminen ehdotuksista

-

5. Kommentit alatyöryhmän 5. Täytäntöönpano ja Ulosottolaitoksen toiminta ehdotuksista

-

6. Kommentit alatyöryhmän 6. Hallinto-, henkilöstö- ja koulutusasiat ehdotuksista

Alatyöryhmän ehdotukset oikeuslaitoksen veto- ja pitovoiman lisäämiseksi ovat kannatettavia. Työryhmän mukaan palvelussuhteen ehtoja, palkkausta ja palkitsemista on kehitettävä suunnitelmallisesti ja kilpailukykyisesti (149). Palkkauksen jälkeenyäisyys korostuu erityisesti käräjäsihteerien ja hallinnossa työskentelevien tehtävissä. Vastaavan tasoista tehtävistä esimerkiksi ulosoton tai poliisin palveluksessa ja hallinto-oikeudessa maksetaan parempaa palkkaa. Tällä hetkellä ei ole riittäviä mahdollisuuksia taloudellisesti palkita erityisen hyvin tehdystä työstä tai ylimääräisistä tehtävistä.

Tuomioistuinten houkuttelevuuteen työpaikkoina vaikuttavat myös henkilökunnan työskentelytilat. Toimitilakonseptissa on tärkeää huomioida tuomioistuintyön luonne keskittymistä vaativana työnä, jossa käsitellään paljon salaiseksi määrättyä aineistoa.

Alatyöryhmä esittää työryhmän perustamista arvioimaan oikeuslaitoksen sektoreiden yhteisiä hallintopalvelutarpeita ja yhteistyömuotoja. Käräjäoikeuden käsityksen mukaan tällaista selvitystyötä on jo varsin runsaasti tehty. Käräjäoikeuksissa on tällä hetkellä varsin ohut hallinto, joka kuitenkin toimii tehokkaasti ja hyvin. Yhteistyö esimerkiksi laamannin ja hallintopäällikön välillä on päivittäistä. Hallintopalvelujen laajemmalla keskittämällä Tuomioistuinvirastoon tai muulle organisaatiolle on vaikea nähdä saavutettavan mitään hyötyä tai ajan säästöä. Sen sijaan Tuomioistuinviraston tuomioistuimille antama muu tuki ja koulutus ovat tärkeitä asioita.

Alatyöryhmän esitykset tulosohjausjärjestelmän osalta (157) ovat kannatettavia. Nykyinen järjestelmä, jossa tulosneuvotteluissa käsitellään tuomioistuimen toimintaa vain vuoden verran eteenpäin, on liian lyhytjänteinen. Lisäksi tuomioistuimen määrärahat on sidottu tarpeettoman yksityiskohtaisesti menolajeihin ja henkilöstöryhmien htv-määriin. Tuomioistuimilla pitäisi olla enemmän harkintavaltaa määrärahojen kohdentamisesta sovitun budjetin rajoissa.

7. Muita huomioita Oikeuslaitostyöryhmän alustavista toimenpide-ehdotuksista

Oikeuslaitostyöryhmä alaryhmineen on tehnyt hyvää työtä ja esittänyt monia kannatettavia toimenpide-ehdotuksia. Päijät-Hämeen käräjäoikeus kiittää mahdollisuudesta saada lausua työryhmän ehdotuksesta.

Kolu Juha
Päijät-Hämeen käräjäoikeus